

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пош.
Конто почт. шлани. 143.322.
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передплату
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 500 зол.
За границею:
В Америці 1 долар; Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словацькій 30 ч.к., Румунії 150
ал., Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зима адреси 1 раз.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

НЕ вистарчить, що Ви виповіли у пзув забезпечення 1/3 частини вартості своїх будинків і її обезпечили в Т-ві взаємних обезп. „Дністер“. Ви ще мусите най-далше до дня 25. грудня ч. р. викупити свою будинкову полісу в „Дністрі“ на 1930 рік, бо інакше Ваше обезпечення в „Дністрі“ буде неважче і в цілости перейде до пзув.

Нинішній неокapіталізм і кооперація.

Львів, 13. грудня 1929.

Повоєнне народне господарство виказує одну небезпечну рису, а саме: зріст продукції понад консумційну спроможність населення. Це явище є наслідком зuboжіння населення. Воно проявляється головним в Європі. А що саме Європа була перед війною головним світовим консументом, тому цей надмір продукції на цілому відбивається світі.

Це явище мусило виканкати й наслідки у формі конкуренційних змагань за добутий ринок збуту, господарську боротьбу поодиноких держав між собою, та цілу безліч всяких державних заряджень для оборони власних продуцентів. Ці зарядження комплікували і до ті комплікують ще більше господарські взаїмносини держав між собою, витворюють різноманітність державних устроїв, ускладнюють господарську політику. А що такий занепад консумції викликавав ослаблення госп. життя, допроваджував до упадку продукції і ставав небезпечним для господарської самостійності слабших держав, тому журою кожного уряду було шукати виходу, щоб не наразитися на суспільні несподіванки.

Такою дорогою виходу став подекуди знайний нам статизм, державний капіталізм, що має за завдання заступити ослаблених приватних капіталістів-продуцентів, взяти в охорону занепадаючу продукцію, охоронити населення перед безробіттям. Але практичне життя виказало скоро, що державний капіталізм стався не помічником, але навпаки, найсильнішим і найбільш експансивним противником і конкурентом приватного капіталізму. Це бачимо і в Польщі. Державний уряд є нині в Польщі найбільшим банкіром, найбільшим земельним власником, а маючи ще в своїх руках всі монополії та важніші промислові підприємства, може мати і має найбільший вплив на всі ділянки життя. Має його в краю, має і за границею. Для прихильників цієї неокapіталістичної системи є оправданою konieczністю, щоб держава зробила собі залежними усі ділянки госп. життя. Дехто думає навіть, що таким чином сповинається до певної міри соціалістична програма. Але практика показала щось інше.

Противники цієї системи ростуть і то дуже швидко. Їх не було, як-що система державного капіталізму створювала поліпшення у госп. житті. Тимчасом а року на рік росте приватеність. І тому саме видирається наново принцип самооборони і то в формах, що куди відбігають від цих псевдо-соціалістичних доктрин і неокapіталістичних та статистичних практик, якими експериментують тепер уряди. Конкретною формою цієї самооборони є дві течії. Але й вони не нові, хоч за те далеко краще нині кристалізовані. З одної сторони твориться концентрація приватного капіталу в таких господарських підприємствах, як картелі, трести, концерни, голдинги, а з другої сторони перебудовується самооборона концентрації широким зобутих мас в кооперації.

Отже в нинішній фазі народнього господарства маємо три течії, що покищо діляють рівноправно або ворогують зі собою. Вони мають одно спільне, а саме: в них слабше, зтрачується, просто топиться господарська одиниця, підупадає її індивідуальна самостійність, а живучість збирає сила. Отсі три організації йдуть просто на змопозування у своїх руках продукції та збуту. Як довго триватиме їх агідація, а далше тепимість, то ні передбачити.

Жіноча Організація Секції при Філії „Просвіти“ ім. М. Шахевича
1045 улаштує

в суботу 14. грудня ч. р. в саях Нар. Гостиниці

Чайний Вечір

Початок в 8-й год.

але певним є, що ці три господарські величини стануть колись до занятої отвертої боротьби там, де будуть перехреснуватися їх інтереси. Покищо навіть такі статистичні держави як Польща, бачучи вже слабкість державного капіталізму піддержують дві інші в горі названі струї, бо видять у них чинники для стабілізації цін, раціоналізації продукції дорогою стандартизації і нормалізації, а з другого боку допомогу у впливі на торговельну а зокрема на митну політику і на здобуття ринків для надміру продукції.

Спинімся тепер на організаціях, що сконцентровують приватний капітал, себто на картелях, трестах і концернах. Вони гуртують нині в одну цілість капітал окремих підприємств на те, щоб або удосконалити техніку продукції і таким чином досягнути дешевести і доброту товару, а в слід за тим побороти інших конкурентів, або на те, щоб навіть без удосконалення техніки створити собі безконкурентний збут продуктів і підняти ціну. Ці концентраційні організації не все обмежуються до захоплення якоїсь галузі продукції і збуту в одній лише державі, у них бувають прямування захопити монополію продукції і в кількох державах, а то й у цілому світі. Деякі поступили в цьому напрямі дуже далеко.

Прикладами на те: боротьба за змонопользування нафти, сірників, сталі, цукру, лінолеуму і т. п. Тепер вже немає важнішого сировини чи півфабрикату, якого продукція не була б регульована цього роду міжнародними організаціями.

Їх форми є дуже різноманітні, так як різноманітними є устроєві форми держав, в яких вони виростають. Це й годі обговорювати в цій статті. Ствердити належить, що вони починають небогато рикнитися від державних монополієвих підприємств. Та вони всеж мусять купувати чи побороти конкурента, а державний монополієвий позаложує це законодавним шляхом. Найсильніше ростуть вони в Італії, бо там існують форми публічних корпорацій з усімами привілеями й управліннями з боку уряду і вони то перебирають на себе охорону італійських виробів на заграничних ринках. Відтак розвиваються в державах зі сильним розгоном госп. життя і захоплюють шораз більші круги продукції. Вони саме є нині силою дуже небезпечною для менших продуцентів, а ще більше для широких мас консументів, бо можуть їм накласти ціну, яку хочуть. І саме вони є нині найсильнішими пропагаторами і можуть бути найкращими реалізаторами господарської Паневропи проти Америки. Вони є, очевидно, небезпечні і для слабших господарсько держав, бо ці держави можуть зійти лише до ролі їх доставців сировини та до відборців їх готового товару. І тому держава дивляться з острахом на концентрацію міжнародних приватних капіталів (французько-німецькі конвенції зблизили обидва народи куди більше ніж політики), які можуть звести їх до ролі своїх васалів.

Ще більше небезпечними є вони для тих народів, що їх змусила доля жити в межах цих слабких держав, для народів позбавлених капіталу і капіталістичних підприємств. Але робучі маси висувають з меншим розмахом інший козир, не менше сильний, хоча може ще як слід нерозвинений і недоцінюваний, а саме: кооперацію. Як хто не підходив би до справ кооперації, чи як до чинника суспільного перестрою, чи як до звичайного собі госп. явища без яких-небудь глибоких цілей, чи навіть колись глядів на неї оком недовірка, то мусить признати факт, що кооперація концентрує в собі працюючі маси. З ними буде рахуватися і державний і приватний капіталізм злиш тоді, коли вони бу-

На МИКОЛАЯ На ЯЛИНКУ

„ФОРТУНА НОВА“

повідомляє українських громадян, що з огляду на те, що цього року не веде власного skleпу — відступила до деталічної продажі свої Миколаївські і святочні вироби Нар. Торговлі в Ринку і Фірмі п. Івана Дейнеки при вул. Руській ч. 1.

дуть зорганізовані в кооперації. Від її розросту залежить нині в великій мірі сила трудових мас в госп. житті, а в слід за тим і їх національно-господарські інтереси. Ми нація, що не в силі опанувати двох інших господарських струй, можемо і мусимо оперти наше госп. будівництво в першій мірі на кооперації і цією зброєю скріплювати нашу господарську незалежність.
М. Творидло.

Закарпаття.

Ліквідація українського театру?

З кінцем цього року Т-во „Просвіта“ у Ужгороді ліквідує, як зачувати, свій театр, що проіснував на Закарпатті дев'ять літ. Причиною зникнення театру є дефіцит 50.000 зол., якого „Просвіта“ не в силі покрити. Очевидно ліквідація такої культурної установи, як театр, що поклав для національного пробудження Закарпаття і поширення любови до українського слова а української пісні, величезні заслуги, а дуже сумним явищем. Випов тут у першу чергу політика чужої влади, яка від якогось часу пішла всесіло по лінії банально русифікаційної групи. В останньому часі субвенції на театр „Просвіта“ виплачувало в чимраз менших дозах, так, що він дальше не в силі вести своєї праці. Як не як, а ліквідація постійного українського театру на Закарпатті є немалым ударом для народнього напруму.

Відслонення пам'ятника Добрянського в Ужгороді.

В Ужгороді відслонено пам'ятник у честь Алоїфа Добрянського, помітного закарпатського діяча з половини мину століття. Добрянський перший порушив справу автономії Закарпаття в межах Мадярищини і свою акцію повів так, що мадярський уряд створив був а жунація, які мали українську більшість, окрему адміністраційну одиницю, в котрій українська мова мала широкі управління в школах та уладах. Сам Добрянський був коротким час начальником „Карпато-Руської Країни“, а потім послом до будапештського парламенту. В 1867 р. поведено проти нього процес за державну зраду (за взаємини в галицачах, чехах і словаках) і він помер на вигнанні в Ісобрську. Пам'ятник Добрянському (з бронзи) поставлено в парку жунової палати, де він 80 літ тому урядовав у характері начальника адміністрації. Торжество відкриття пам'ятника Добрянському зробили своїм святом.

З китайського кітла.

До Шанхаю приїжджають що-раз то нові об'їзди з Нанкіну, де Чанг-Каі-Шех стягає всі свої військи війська зі заходу в півдня, щоб боронити лінії Нанкінг—Шанхай. До Шанхаю переїздили дові кораблем 75 американських жінок і дітей що а інших чужинців. Военні кораблі різних держав, що стояли на морі у західній частині від Гупег відвоюють а китайської території всіх чужинців, щоб оминати жадливіх сцен при адобуванні міста Ічанг китайською революційною армією.

Підвишка мита в Італії.

Від 7-го ч. м. в Італії урядом проголошено нові мита, майже подвійної висоти. Вони накладені на шкіру, машини до шиття і гаутовання, на різного роду ткацькі вироби, мережки а вишивки. Паньчохи треба одлачувати на митниці не на вагу, а на тузину, по ціні ліри за пару. Підвищено також мито на сардинки, оливковий зери, домашню посудину а деякі мотори. На впожег складені частини апл замість мита додаватимуть до процент до їхньої ціни.

ЗУБИ

які втрачають краску, швидко її відновлюють, коли приміюється мильце до зубів **ОДОЛЬ**. Спробуйте, а переконаетесь, що при довшій акциванні мильця **ОДОЛЬ**, зуби стають свіжого білу.

578 1-1

Церковні справи.

(Від нашого кореспондента.)

V.

Бездіяльності українських церковників в справі ревіндикації церков не забули використати ривовці. „Правом“ скликаних ривовських нарад у Дубні в Рівному було власне питання про оборону церков. Цю обороною вони намагаються придбати собі деякий політичний капітал.

Правда, ривовці, які живуть мирно зі сусідами з „одинки“, не можуть говорити дуже голосно, а особливо „піднімати народ“. Тому то ривовський адвокат Первенцев, якому церковна влада доручила оборону церковного майна на Волині, висловився на з'їзді РНО в Дубні в тому дусі, що, мовляв, треба сидіти спокійно й нічого не робити, бо всяке хвилювання й втручання має під цей час і шкідливе („За Свободу“). А ривовці вміють вгадувати і настрої вищих сфер. Як бачимо, ривовські організації на місцях ведуть роботу в напрямі приспонування українського населення й сплинення того природного хвилювання, яке й повинно було повстати в масах.

Верховна Рада РНО теж використала „ревіндикацію“ на те, щоб зробити оборонний жест у сторону „руських мас“. Звичайно, в Варшаві можна говорити голосніше, ніж у Дубні чи Рівному. Але яке значіння для оборони українського й білоруського церковного майна може мати голос цих „мих“ гостей на наших землях, де по селах жадних росіян нема, за винятком хіба того чи другого священника?

На цьому оборона руськими людьми православної церкви не скінчилася. Дня 31. жовтня в митрополита Дениса, як повідомляла „За Свободу“, була „делегатія від православного населення в Польщі з поданням, в якому говориться про необхідність охорони церков і Почаївської лаври та про необхідність „створити комітет для оборони нашої віри й церкви, віддавши в розпорядження цього комітету всі свої сили й необхідні матеріальні засоби“.

Від кого зголосилася ця делегатія, з кого вона складалася, які сили й які матеріальні засоби хоче віддати в розпорядження комітету, про це „За Свободу“ не каже.

Однак „За Свободу“ не погоджується з ривовськими чисто офіційними способами оборони церковного майна. Вона домагається введення соборності, унормовання управління церквою й поклонання до її оборони всього православного населення в Польщі. Проводячи цю думку, п. Рязанцев закликає до створення єдиного православного фронту з росіяни, українцями й білорусами, які повинні на цьому ґрунті занехати національних суперечок і боротьби.

Стара пісня. В свій час деякі українські посли, обмірковуючи конструкцію митрополитальної ради, годилися стати на шлях співпраці між усіма православними в Польщі, але на засаді пропорціонального національного представництва. Звичайно, росіяни на це не пішли, і з того часу всякі розмови про співпрацю припинилися. Заклик п. Рязанцева, очевидно, знову за-

лишиться без відповіді, бо українці не уступають від засади пропорціонального представництва, а росіяни ніяк не позбудуться думки про гегемонію на українських землях.

Отже заклик зі сторінок „За Свободу“ про створення бажаного росіянами єдиного фронту, очевидно, залишиться сльозом церковного „демократичного“ фаворита „За Свободу“.

Ходить виключно про сільські церкви. А по селах росіян зовсім нема. Отже, щодо сільських церков, то українському населенню нема жадної потреби говорити з росіянами. Коли б могла бути бажана спільна акція, то лише в містах, але і там, здається, її не буде з причини ворожого відношення російського та зросійщеного елементу до всього українського. В більш можливу спільну акцію з білорусинами, як господарями на своїх землях, як з масою церковних громад.

Що-ж до оборони церковного майна на наших землях, то її повинно взяти на себе саме українське населення на чолі зі своїми провідниками.

(Докінчення буде.)

В. Островський.

Греція матиме нового президента.

Президент грецької республіки Кондуріотіс зголосив свою димісію, подаючи як мотив поганий стан здоров'я. Ця його резигнація не є несподівана; він має 75 літ, а неясна політична ситуація в Греції домагається енергійних рішень і сильних нервів. Серед військових старшин є небажаний для уряду фермент, який сильно журить прем'єра міністрів Венізелоса. Кондуріотіс повинен би був бути президентом ще два роки. Національні Збори вибрали його наново президентом у серпні 1926 р.; наново, бо вноскою 1926 р. підчас військового бунту генерала Пангалоса його скинули зі становища провізоричного президента. Парламент збереться ще цього тижня для нових виборів; новим президентом виберуть по всій ймовірності Заїмаса.

Нові французькі амбасадори.

Французька рада міністрів під проводом президента республіки Думерга рішила на останньому засіданні про деякі зміни на становищах амбасадорів Франції. Посол з Мадриду Перетті де ля Рокка перенесений до Брюсселю, а на його місце піде Корбен, дотеперішній директор політичного департаменту міністерства закордонних справ. На місце посла в Токію Віалі, що йде на пенсію, приходить посол з Пекіну Мартель, а на місце Мартеля — Віальєв із Персії. У зв'язку з цим зайшли також усілякі зміни на відповідальних становищах франц. міністерства закордонних справ.

VI

Е. Чикаленко не моралізує, не каже сентенцій, не поважає, власне, не „кає“. Але оцей висновок, що я зробив угорі, зробить рівнож кожний читач з тих уваг, непомітних пост скрипту, а тих, алебільшого, дуже прихильних, але об'єктивних оцінок галерії людей — вишарпаних і буденних, багатих і бідних, розумних і дурних, які, як у калейдоскопі, переходять перед очима відумчивого та зворушеного читача.

Може від того, власне, „Спогади“ Чикаленка читається легко, з інтересом, одним духом, як талановиту повість, овіяну романтизмом мотивів українського Ренесансу.

В цьому велика заслуга „Спогадів“ Е. Чикаленка, а в уміркованості загального тону — їхня не аби-яка художня цінність.

Липається сказати декілька слів про літературний бік „Спогадів“. Написані вони запашною наддніпрянською мовою. Немає в них ані кутиз слів, ані вульгаризмованих. Відзначаються ці „Спогади“ доброю будовою речення, опануванням думки та логікою переказу. Не всі розділи, що правда, рівномірні, але правом великих мемуарів є одні моменти оминати, біля других — лишатися на довгий час. Поодинокі характеристики зроблені з визначним хистом спостереження. Деякі розділи можуть увійти, як араакові, до української хрестоматії. Напр., опис степу, опис степової господарки, опис оточення на селі, опис дитячих років — усе те речі, які свідчать про іскру Божу, про щось більше, ніж звичайний переказ, ніж мова звичайних мемуарів.

Як відомо, Е. Чикаленко уникав писати, гадаючи, що він до цього не має даних. Доводиться пожалувати цю скромність. „Спогади“ є доказом, що він чудесно володіє літературною формою.

В останніх рядках „Спогадів“ є неважливий запит, що скоріше відчувалося, ніж читалося: „Український народ, що його широкі груди і для

Замість на алкоголь — гроші на Рідну Школу!

(Карти звільняють від алкогольних прив'язок в часі свят.)

Тяжкі, міліони видал наш народ (як інтелігенція так і широкі маси) на алкоголь, особливо при різних нагодах а в першій мірі а нагоди свят. Цей поганий звичай так вкорінився, що „не випадає“ не погостити когось алкоголем при такій чи іншій нагоді.

„Рідна Школа“ видала артистично виконані карти, звільняючи від алкогольних прив'язок і як хто набуває таку картку, той не має обов'язку гостити когось алкоголем. Таким чином заощаджується багато здоров'я і гроші, різних неприємностей, а часом і нещасті.

Картки кинувши Головною Управою „Рідної Школи“ найшов серед українського громадянства відчужений відомі. При різних нагодах, а особливо в часі свят розкуплено 402 карт „Рідної Школи“, звільняючи від алкогольних напоїв, а чого для „Рідної Школи“ припала в цьому році як на наш відносини доволі поважна квота, бо 2.035.94 зол. + 5 франків + 1 долар.

Всіх тих, (приватні особи, Товариства, інституції та комітети), які пішли за нашим кличем, оголосили ми своєчасно в пресі та подали зложену квоту й на майбутнє будемо це робити.

З нагоди недалекого Празнику Рідна Христова звертаємося знов до нашого громадянства в надії, що воно щиро відгукнеться на наш доклик.

Картки „Рідної Школи“, звільняючи від алкогольних прив'язок повинні негайно ще перед святами придбати собі не тільки поодинокі громадяни й громадянки, але також різні Святочні Комітети для устроєння „лялюнок“, „просфори“, „щедрого вечора“ чи інших т. п. okazji. Така карта повинна прикрашувати святочний стіл кожного українського дому.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“:

Ілля Кокорудз вр. Д-р Мирон Коновалець вр.
Голова. Секретар.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Яніні!

ОЛЕКСАНДЕР КОВАЛЕВСЬКИЙ.

3)

Спогади заслуженого діяча.

Памяти Евгена Чикаленка.

(Докінчення.)

V.

„Проживаючи аляну частину року в Одесі — пише Е. Чикаленко — виключно серед членів Громади, людей ідейних і бувачи часто по громадських справах у Києві, я все більше й більше митався в український вишарпаний рух і нарешті захопився ним усією душею. У мене тоді вже унава інтерес до свого господарства і я все менше й менше уділяв йому часу й уваги і вже дивився на нього тільки, як на джерело, з якого я черпав ресурси на прожиток та на громадські справи“ („Спогади“, ч. II, стор. 43).

В наш вік патентованого шкурництва така точка погляду на своє майно видається божевіллям. Але фактом є, що Е. Чикаленко видавав на українські справи грібні десятки тисяч рублів і цим урятував для українства багатьох талановитих сил, не кажучи вже про загальне поширення національної свідомості. До цього можна прикласти ті самі слова, якими він характеризував Е. Смирненку: він любив українську справу „не тільки до глибини своєї щирої душі, але й до глибини своєї кишені“.

В цьому розумінні попередні покоління на кілька голів стояло вище покоління сучасного, — і всі українські громади, всі їх члени, коли розходилися про українську справу, не жалували грошей. Варто лише пригадати видалання мемуарного словника В. Грінченка київською громадою або словника Комара одеською громадою. Велич попередніх поколінь полягала на надляччавій їх моральній і національній дисципліні та широкій жертовності.

„Всі громади — пише Чикаленко — складалися з людей, що вірили й по амозі працювали для відродження нації. Політичний світогляд від членів не вимагалось, а тому між членами були й досить прайді люди, хоч були й такі, що належали до соціалістичних революційних партій; але зате твердо вимагався етичний ценз, через те, певно, й прийнята була засада — односторонність виборів; коли хоч один голос був проти, то такого чоловіка з членів Громади не приймали. Зате можна з певністю сказати, що між членами Громад не було злодіїв, хабарників, чортосотенців і ніколи не було жадного предателя чи провокатора, як це часто траплялося по інших таємних організаціях, а тому ці рази не було й жадної справи у жандармської поліції з якоюнебудь з „Громад“ (Спогади, ч. II, стор. 88).

Оцей „етичний ценз“ присвічує Чикаленкові в його „Спогадах“. Всеобмаюча любов до української справи, об'єктивна оцінка людей і фактів, глибока віра в перемогу української ідеї, скромне омнення докраного з його боку великого громадського чину, що виявилось не тільки в матеріальній жертовності, але й безкорисній та активній громадській праці на різних ділянках українського національно-політичного життя, витримання особистої трагедії зі скоратівською рівновагою духа — це ті *imponderabilia*, які мють з кожної сторінки „Спогадів“. Більше того, це ненаруша певність у тому, що поза „етичним цензом“, поза моральними категоріями, поза цими *imponderabilia* ми не може бути громадянства, нації, держави... Що це є найголовніше в українській справі, як справі Відродження... Що це повинно бути національною традицією... Що не робіть створити Українську Державу, а творчий чин. Що не раб в будничим життя, а свідомий громадянин. Що не хам в творцем національних цінностей, а людина культури і праці.

Українці у вселенського патріярха.

Відвідини української делегації у нового вселенського патріярха в Царгороді.

В останній день жовтня українська делегація, у склад якої входили п. Мурський, сотник Забілло та інж. Куксин, витала нового вселенського патріярха Фотія в патріярший резиденції. Зустрів українську делегацію один митрополит, найближчий помічник патріярха, з яким делегати, як і з секретарем патріярха, розмовляли дуже довго. Розмова торкалася основних питань українського церковного життя на Вел. Україні.

Після того делегацію запрошено до власних кімнат патріярха, від якого вона прийняла благословення. Промову до патріярха вголосив французькою мовою п. Мурський, закінчивши її кількома реченнями по українськи.

Патріярх відповів делегації дуже тепло болгарською мовою і попросив сидіти. В далішій розмові виявив він велике зацікавлення до української сучасності і тому авдієнція затягнулася. Як завжди звичай на Сході, делегацію частували традиційним вишнім наваренням з відповідною церемонією.

Якось непомітно розмова перейшла на німецьку мову і це дуже подобалося патріярхові, який, як виявилось, одержав свою освіту в Німеччині. Розмова пішла ще жвавіше. Прощаючись з делегацією, патріярх благословив і поцілував усіх делегатів. Делегація, а з нею і вся українська колонія в Туреччині, дуже задоволені тими відвідинами, маючи ту надію, що це дасть добрі наслідки для української православної церкви.

Слід зазначити, що на домовину недавно передати помершого вселенського патріярха зложили українці китицю квітів з жовто-блакитними лентами. Це зробило дуже гарне враження і факт цей відмітила прихильно вся преса.

3 Ромунії.

Новий адміністративний поділ ромуноської держави.

Рада ром. міністрів з 29. листопада 1929 р. потвердила пропозиції й державним підсекретарем Е. Міртом проект поділу держави на основі нового адміністративного закону. Державу поділено на директорати, а в них буде 20 муніципій, 151 міст, 100 передмість і 4846 громад, з котрих 995 складаються з більшої кількості сіл, а 3851 кожна з одного села. Всіх директоратів буде сім, а саме: Букарешт, Кишинів (колишня Бесарабія), Клоуж, Чернівці, Крайова, Яси і Тімішора. Директорат з осідком у Чернівцях буде обіймати сім повітів, а саме: Бая (перше Фальтічени), Кімполонг, Чернівці, Дорогой, Радіані, Сторожинець і Сучава. В цих сі-

якого невтомно працював Е. Чикаленко, буде іншим, ніж він його бачив, чи карли заростуть на вислана, чи сліпота стане колинебудь зрячою? „Щоденник“ його скаже, які питання нерозв'язані він уніс з собою в безвість, але — чи не ті самі? Бо трагедія Чикаленка саме і полягала в цій страшній диспропорції між його *особистою* жертвою і *колективною мікчемістю*, між свободою волею свідомого громадянина і бунтом озвірих рабів, між званням будівничого і протестом тавра...

Що-ж сказати? Трагедія Чикаленку ми всі переживали і переживаємо. Вона є національною трагедією — він є лише її найяскравішим символом. У цій трагедії смер чарівний сон. Але — відповімо: в Чикаленка загоропа країної нашої будучини, в оціх *людях бують* національного життя, в їхній вірі, праці, чині. Люди українського будня зберегли їм наше до часів національної революції; люди будня збудують мости, що за собою не шалиться, шляхи, що на мавпів не звільняє, засади, що на вату не продаються... Чи не через це Чикаленко так любив оціх „людей будня“? Чи не через те сам зняв місце власне поміж людьми будня? Іх нині багато, іх нині в тисячі разів більше, як за часів Чикаленка. Вони працюють, здійснюючи улюблену його засаду: „А ти, Марку грати!“

Так у безчасності, що переживаємо, в „люте вірмя“ напущавши мірноти, кажемо: „А ти, Марку, грати!“

В ті самі роботи, що й Чикаленко, бачимо розвиток питання, що повстало на останніх сторінках „Спогадів“ — свідомості національної і соціометаріальності господарчої, у власних силах українського народу. Будучини народу бачимо в народі. Безсмерті надії в нації. Або вона дасть ці сили, або відає зі сцени. Історія живих „рунів“ не любить...

Перш, що віра Чикаленка опрацьована буде *Сонце спрем-сперо!*

мох повітах буде 90 громад а більшою кількістю сіл і 26 громад кожна з одного села. В деяких повітах будуть змінені границі, при чому деякі громади, на бажання населення або з інших важких причин, будуть приділені до інших повітів (усе це після предложень і ухвал повітових комісій). Рівночасно ухвалено на цій раді міністрів, щоб повітові і громадські вибори зачалися 2. січня 1930 р.

Проти червоного терору.

Протест українського студентства в Кракові.

VI. Звичайні загальні збори Т-ва „Українська Студентська Громада“ в Кракові, які відбулися дня 24. XI. 1929 р. в „Колегіум Новум“ Ягйлонського університету, стверджують:

I. Масовість актів терору, що його від довгого часу приносивається до українського населення на Рід. Україні, жертвою якого падають усі верстви української нації.

II. Зібрані на VI. звич. загальних зборах закладають урочистий протест проти червоного терору і проти безвинного катування наукових робітників, які кладали основи під українську науку, а також проти масового нищення свідомого селянства і робітництва.

III. Піддержують морально протест львівського студентства в дні 21. XI. 1929 р. і визнають усе українське громадянство до масового протесту проти актів насильства.

IV. Резолюція відноситься до польської політики на зах.-українських землях. II ми пропущаємо з ненаурих оглядів.

V. Уважуючи природною konieczністю утворення культурного осередку на західно-українських землях, зібрані домагаються вже пораз сестий оснування українського університету у Львові.

VI. Беручи під увагу велике значіння ЦЕСУС-а, як активного чинника української національно-державницької роботи серед студентства західної Європи, зібрані стверджують konieczність його існування.

VII. Стоячи на становищі скоординування всіх сил українського студентства, зібрані домагаються створення студентської централі у Львові; тому визнають Комітет Основників, визначений ЦЕСУС-ом, до енергійної праці в цьому напрямку та до скликання ширших сходів, на яких булиб заступлені всі студентські товариства.

VIII. Стверджуючи велике значіння Т-ва „Просвіта“ і „Рідна Школа“, зібрані визнають усіх студентів вступити в їх члени, взяти діяльну участь у працях цих товариств та притягнути до них весь загаль українського громадянства і цим способом протиставитися чинно розкладовій роботі москвофільських і радніофільських наймитів.

Америка в міжнародному трибуналі.

Гувер заявив офіційно, що Зєднені Держави приймуть участь у міжнародному судовому трибуналі і що американський представник у Женеві погодиться потрібні формальности. Зєднені Держави, на думку Гувера, не можуть утримати нічого від такого співробітництва, а наближати тільки виграти, впливаючи на нього своєю участю. Ця заява Гувера є дуже смілива, бо участь Америки в такому суді вимагала досі різні американські дії: некажаною.

Студентське життя.

Під увагу медикам, що хочуть студіювати у Празі.

Як відомо, Спілка чехословацьких медиків у Празі видигнула клич про „numerus clausus“ на медичному вишлі у Празі. З думкою чех. медиків хоч-не-хоч мусить рахуватися і цілий професорський абір університету і чеська влада, принаймні до якоїсь міри.

Клич про „numerus clausus“ на медичному факультеті у Празі видигнено головню проти живих, яких у цьому семестрі студіює понад 300 (жиди з Польщі, Ромунії і Мадарщини), себто двічі стільки, що всіх інших чужинців разом. Проти українських студентів медицини, яких є тільки кількох, а які зложили в цій справі письмуну заяву (що її прочитано на загальних зборах Спілки чех. медиків і прийнято оплесками), чеські студенти не виступають.

Молодим товаришам, що думають вписатися на медичний вишлі у Празі в літній семестрі 1929/30 р., радимо, аби вчасно, тобто найдаліше до 15. I. 1930, прислали свої легалізовані документи на адресу: Українське акад. козаство „Запороже“ в Празі MUC Balharovsky Volodimir, Studentsky Domov Na Slupi. Praha II., C. S. R.

ЖАДАЙТЕ
французьких паперців
ДО КУРЕННЯ.

JOB

916

9-10

Ще про зльокавтованих.

Правні відносини і фактичне їх положення.
(Докінчення.)

З цього виходило, що мирний договір у Сан Жермен ан Ле з 1919 р., як також всі додаткові договори, які підписали Австрія і всі сусідні держави, не творили ще „правних підстав“, коли мова про полатоження справ деяких горожан, що набули права ще в б. Австрії. Все в інтересі поваги мирних договорів повинні самі держави, що їх підписали і яким зобов'язують своє існування, респектувати їх гідно а духом часу. Не можна добачити користи і інтересу держави у впровадженні засобів до життя своїх горожан на те, щоб їх викликати ще більшу паниду від той, яка існує. Не дивлячись, що оправдане негодуювання може вивалити підтримання постанов, які відносяться до забезпечення екзистенції поодиноких горожан. Якщо вимагається чинити для держави і пошанування законів від горожан то треба респектувати її зобов'язання держави до горожан. Прикрі болі переносило людство протягом довгого часу світової війни, а горожани в Галичині терпіли найбільше, але не менше терплять вони тепер, коли їх позбавляється тяжко запрацьованого хліба і не дається змоги до найскромнішого існування.

В 1923 р. приступлено в Польщі до видачі польського емеритального закону. Виготовлений через соймову комісію проект в липні 1923 р. понавис як обов'язуючий закон а днем 11. грудня 1923 р. Цей закон виниляє постанови, що відносяться до цього питання і так влучно прикріплює до наших відносин, що годі краще і придумати. У своєму часі подала одна українофільська львівська газета, що новий емеритальний закон є дуже ліберальний під оглядом вичислювання літ і висоти емеритального заосмотрення і має повну радію, бо бувають випадки, що деякі польські емерити одержують емеритурі а зачисленням літ служб в той спосіб, що побирають емеритальні побори так, немов би вже повинні державну службу а одинацтвом роц свого життя. Та треба додати, що цей закон прирорювано таким чинном до всіх осіб, тільки не до нас.

Тепер погляньмо, які постанови маємо в цьому ліберальному законі для б. військових осіб, хочби тільки гр.-кат. обряду, що служили в б. австрійській монархії.

Артикула 108 цього закону постановляє: Заповном військовим б. заборчих держав, оскільки вони є горожанами польської держави, а маючи хочнайменше 25 літ дійсної військової служби, обчисленої після календарного часу, прислугу емеритальне заосмотрення, коли вони перед військом 1919 р. внесли прохання на прийаття до військової служби і цього прохання не углядено.

Артикула 90. Всі емеритовані функціонарі державні і емеритовані військові б. заборчих держав, як також вдови і сироти по них, які не згодилися до своїх емеритальних прав — повинні в цілі одержання емеритального заосмотрення внести на підставі постанов цього закону письменне оголошення не пізніше як до кінця квітня 1924 р. В тім випадку випадається емеритальне заосмотрення від 1. дня місяця по оголошенні, пізніші оголошення можуть бути углядені тільки на підставі арт. 8. цього закону.

Артикула 8. Президент Річпосполитої може на підставі ухвал Ради міністрів, прийаті на вписання відповідної начальної влади, а за згодою міністра скарбу у випадках заслужуючих на особливе углядення і необхідних цим законом признавати емеритальне заосмотрення.

Ці головні підстави закону а 11. грудня 1923 р. про емеритальне заосмотрення державних і функціонарів і заводових військових, які мають для нас найбільше значіння, бо ними оперує найбільше влада. Що до арт. 8. агадаємо, що нам незнанняй ні один факт полатоження справ військових осіб в прихильнім дусі на підставі цього артикулу, який ми навели. Щоби заслужити на особливе углядення ставиться вимога предлажити великі заслуги для польської держави і народу.

Цікаво поглянути, як у даних випадках полатожджувало конкретні прохання військових осіб б. Австрії. Перш за все заводових старшин, що були в часі розпаду Австрії в її чинній службі, не повідомлено ніякою дорогою і мимо індивідуальних запитів, в якім відношенні вони осталися далі, значить, чи вони є далі чинними і чи якими мають оголошуватися до континуування своєї давньої служби, чи навпаки: вони є в нечиннім стані. Цей неурішений стан був зтримува-

EUMIG HARTLEY - то найкраща класка!!!

Незрівняний в своїй доброті! — Велика селективність! — Велика сила і ідеальна чистість звуку! — Вилучає під гарантією фабричну лямпальну стацію!

Сотні листів з подякою свідчать про нечуване, прямо пробосне, аніжнія цього радіоного апарату на полі радіоної техніки, **тому купуйте лише EUMIG-HARTLEY, 4-ламповий радіоный апарат!**

Генеральне представництво:

ЛЕВ І ГЕНРИХ АППЕЛЬ

Львів, Леонів 1. — Телефон ч. 438 і 439.

часу, коли ліквідаційний уряд австрійського правління на окреме прохання пояснив поодиноким особам цю kwestію щойно в пізнішій часі.

Цікава річ, що при погодженні прохань інтересованих на прийняття до служби в тім часі давали відповідь, що з браку вільних місць претендент не може бути прийнятий, а при догані емеритального заосмотрення давали відповідь, що до цього заосмотрення нема правних підстав. Цими останніми відмовами документовано, що вгаданих чинних військових осіб признавано емеритами б. держав, а такими признавано тільки тих, що були перенесені в стан спочинку ще за існування б. Австрії.

В часі цих практик появилися новий емеритальний закон, про який ми вже вгадали, а в ній артикул 90, що говорить про обов'язок оголошення своїх догань на письмі під кінець квітня 1924 р. В невідомості цього факту, що всі чинні військові особи б. Австрії Ліквідаційна Комісія б. австрійсько-угорської монархії в присутності представників всіх суверенних держав перенесла з днем 1. березня 1919 р. в стан спочинку, не з'ясувавши письмових догань, як цього вимагав новий польський закон.

Справа перенесення всіх чинних військових осіб б. Австрії в стан спочинку Ліквідаційною Комісією б. Австрії була тут відповідними чинними удержувана в таємні і щойно по переступленні законом вимаганого речинця роблено заходи інтересованим військовим особам, що їх доганяння не предложені у приписаним часі погоджується відмовою. Нічого не помагав відклик до Адміністраційного Трибуналу, нічого й інші з вичерпаними оправданнями починені заходи.

При поданнях про призначення емеритального заосмотрення можна було догадувати, що на підставі нового емеритального закону мотивовано відмови індивідуально, при чому новий закон давав широку змогу, щоби на всякий випадок ця відмова була раз на все стійкою.

Коли акція поодиноких осіб за прийняття до служби зг. за признавання емеритур не доседа до бажаного успіху, тоді в червні 1923 р. чинився у Львові наскрізь апологічний Комітет для охорони прав б. старшин, підстаршин як також членів жандармерії і звернувся з обширним меморіалом до польської держави з представленням справи і доганянням, щоби їх справу в якійсь спосіб поладнано, себто щоби, оскільки вони фізично здатні, прийнято їх до служби, або призначено їм емеритальне заосмотрення. Цей меморіал зостав без відповіді.

Як погодити суперечності відповідних чинників у вгаданій справі? З одного боку висланий меморіал іменем пошкодованих через управління до цього комітет зостав без відповіді, а з другого боку делегація австрійська, яка побіч своїх інтересів заступала також інтереси покритих польських ворожач, по прибутті на конференцію до Риму для предложения відповідного меморіалу вгаданій нами справі була прошена через представників польської держави, щоби тієї справи не виносила на міжнародну арену, бо вона буде погоджена прихильно внутрі польської держави.

Справа емеритального заосмотрення кількох осіб, які по більшій частині нездатні до праці, в справі пекучою вже з тієї простої причини, що покриті живуть прав з родинами в накрайній нужді і були вже з цього приводу випадки самоубийства. В тій справі маємо до діла не з поодинокими тільки випадками незаосмотрення б. австрійських функціонерів і заводних військових.

Не тільки всі заклачені по світовій війні міжнародні договори промовляють за точним сповненням поодиноких постанов, на які дали згоду держави на відбутіх у своїй часі конференціях устами і підписами своїх представників, але сама справедливості і навіть супроти ворогів вказує погодження цієї пекучої справи, щоби на ділі не оставалися вже й так через літ однацять незагоєні рани покритих.

Пос. С. Хруцький.

Новий президент Швейцарії.

Швейцарське Нац. Зібрання вибрало Муєн президентом шв. конфедерації р. 1939 р.

**КІНОТЕАТР
„СТИЛЕВИЙ“**

вул. Шашкевича ч. 5.

СЬОГОДНІ ПРЕМ'ЄРА КОЛІРОВОЇ ФІЛЬМИ! Найбільший шлягер

„Наслідник Престола“.

В головній ролі Маріон Девіс і Антоніо Морано. 1076 Надяток: Американська комедія і тинквений Гомонта. 1-1

Шестий день крізи.

Для 12. грудня президент Мосціцький прийняв у Замку пос. Смуліковського (БВС), Хонданицького (НПР), Хандиского (ХД) і д-ра Розмаріна (Ж. Ка.). Всі ці політики не дали журналістам ніяких пояснень у справі конференції. Покищо невідомо чи будуть далі конференції у Замку. Кружало чуток, що польського посла при уряді СРСР у Москві Патена вивезли у Варшаву. Цив. президентова канцелярія видасть комунікат про конференції в суботу або в неділю. В пос. колах пояснюють це як дальшу провокацію в ліквідації крізи. Не виключено, що в партії Центроліву видасть комунікат про відбуті в Замку розмови. Всі розмови у Замку йшли в присутності президентового сина, ради. Мих. Мосціцького, який фунгував як секретар, що записував заяви провідників партій. В сойм. колах авертали увагу, що на конференції під Паста і Жид. Ка. запросили не їх голів, а лише членів тих партій, що не займають ніяких клубових становищ. У соймі зазначують, що теп. голова Паста Вітос, коли був головою клубу претіції у попереднім соймі перекинув голоси клубу на кандидата марш. Пилсудського на президента держави після травневих подій, та казують: „За твоє життя ще тебе бити“. Запрошення на конференцію в Замку дістав член Паста Дембський, більш прихильний для потравневої системи. Не дістав теж запрошення голова Жид. Кл. Гринбам, що в порожню настроений до уряду, а запросили д-ра Розмаріна, а галицької групи, що настроєна до санації не найгірше. Зачувати, що полк. Матусевський оголосить листа, в якому повідомить, що не думає кандидувати на становище прем'єра та що вернеться на становище посла в Будапешті. В енцикліках колах кажуть, що прем'єром буде ген. Сосновський. През. Мосціцький вислав до проф. Бартели до Львова свого ад'юта майра Юргасевича та запросив його на конференцію на 13. грудня в 10. год. передпол. Проф. Бартель уже прийав. Як зачувати, президент запросив проф. Бартели лише тому, що як бувш. леманчик кабінету, якого прем'єром був 3 роки має чимало досвіду в справах правління та може дати президентові вказівки.

Розв'язання союму?

У політ. колах говорять про можливість розв'язання союму та розписання виборів, як один з головних способів поладати крізи. Одним із доказів, що до того йде мав би, нібито, бути заповідний відітк прем. Світальського. Кажуть, що сойм. буде розв'язаний за кілька тижнів, щоби конет. речинець виборів можна було пересунути на кінець квітня або початок травня. Колиб це сталося, то Польща мала би минулорічний бюджет а уряд станув би перед новим парламентом щойно в листопаді 1939 р. Так санац. табор відбув би один рік часу для переведення ріжних змін. Правлячий табор сподіється, що можливо буде створити рішучу урядову більшість у новім соймі.

Відчит прем. Світальського.

Прем. Світальський виступить у суботу 14. грудня в 6. год. веч. у варшавській Фільгармонії відчит під заг. „Два дні в соймі“. Відчит передаватимуть варшавське радіо й інші польські станції. Вступ на відчит за поіменними запрошеннями.

Присуд на студента за грабіж.

Для 12. грудня застав присуд у справі студ. прав Матискевича та господаря Комарницького зі Свиньдівська Вишного, обвинувачених у грабіжничьім нападі на сімю Ротів у Ямелініці. Присяжні потвердили одностайно всі поставлені їм питання, тому трибунал видав присуд, на основі якого студ. Матискевича засудили на кару тяжкої в'язниці загостреної що черв'я року 24. год. твердим ложем і темницею через чотири роки, а госп. Комарницького з тими самими загостреннями на вісім літ. Матискевича засудили лише за грабіж, а Комарницького за грабіж і тяжке ушкодження тіла Анд. Данилова, котрого постріли. Як алагідуючі обставини прийняли, що обвинувачені досі не були карані, а обтяжуюче, що грабіжничього нападу доконали серед дуже небезпечних обставин (взламф. алоци) та що допустилися його люди інтелігентні, з них один із акад. образуваним, Матискевич застеріг собі з дні для надуми, Комарницький зголосив касацію. Обвинувачував прок. Мостовський, бороли д-р Шенчук і Гараснів.

Відділ ПКО у Львові.

ПКО має урухомити небаром два нові відділи в Львові й Вишні.

Як має поводитися поліція підчас уличних боїв.

Головна команда польської держ. поліції виставила правильний про спец. способи поведінки поліції підчас уличних боїв, заминення вулиць, переподання ревізій і т. д. Вовідським командантам поручили предложити такий правильник до 13. січня 1913 р.

Львівські „руські“ перейдуть на православ'я?

„Дз. Людови“ повідомляє, що управа Ставропігії постановила в справі співання у львівській Володзькій церкві молитви „Вожє єдиний“ апелювати за посередництвом нунціатури в Варшаві аж до папи, щоби заборонив у церкві співати згадану молитву. „Руський Голос“ із 8. грудня радить уагаль зіврати а Римом і за посередництвом антиохійського патріярха перейти на православ'я.

НОВИНКИ

— Чому досі не маємо зими? Над Англією і Північним Морем шаліють великі бурі, а сильна атмосферична депресія перейшовши через Англію і Скандинавію перекинулася і до нас та спричинила це тепло, що панує в місяці грудні. Вітри, що віють в середній Європі це переважно південні вітри, що приносять досить високу температуру при поміркованій вогкості повітря. Хоч в Росії, головню над Уралем вже від давна лежать сніги і температура є дуже низька, у нас температура не перевищує 3 ступенів тепла. Наразі не можна сподіватися правдивої зими, а зима прийде аж тоді, як на заході Європи успокоїться погода і депресія перестане надходити одна за другою. Тоді маси зимного повітря, нагромаджені над Уралем розплинуться широко і можуть спричинити у нас навіть сильні морози.

— Жінку румунського віцеміністра ограбили між Станиславом і Коломнею. В П. класі міжнародного поїзду Букарешт-Берлін їхала собі молода жінка румунського віцеміністра здоров'я Бранка Молдаван. На її нещастя в переділї воза нікого окрім неї не було. Коли в Станиславові до цього переділу увійшов кондуктор, застав молоду віцеміністрову у непритомнім стані, а її річи були розкинені по цілїм возі. Лікарям удалося привернути пасажирку до притомності і тоді вона заявила, що на шляху Коломня-Станиславів до її переділу увійшли якісь невідомі особи, посиділи деякий час і зникли. Після того вона почула у возі запах якогось газу і нагло вона заснула, втратила притомність. У непритомній віцеміністровій невідомі бандити акрали 780 золотих, 8500 левів, 4 низки перел і два перстені. У переділї найдено сліди якогось плану, яким правдоподібно бандити занаркотизували віцеміністрову, після чого ограбили.

— Гімназійні учні в Боршеві стріляють до своїх вчителів. Ще в місяці жовтні невідомі особи стріляли через вікна до гімназійних вчителів у Боршеві Тадея Франка і Теофіля Мрица, а в листопаді хтось вибив шибви в помешканні професорів Турнера і Гесельта і стріляв до проф. Тадея Франка. Стріли впали через вікно у хвилині, коли жінка проф. Франка спала з дитиною, але на щасті кулі не поранили нікого, тільки пробіли убрання, що висіло на кріслі. Поліційне слідство виявило, що учень Юла Екштайн колись відгрозжувався в присутності проф. Гесельта, що застрілять професорів Франка і Мрица за те, що вони при іспитах трактують його несправедливо. У зв'язку з тими погрозами арештовано Юру Екштайна та трьох учнів прогнаних з гімназії: Ізраєля Гершковича, Симона Гессінга і Якуба Кремера. Після слідства двох перших задержано у в'язниці, а Гессінга і Кремера випущено на волю. Другого дня хтось знов стріляв до професора Гесельта і поранив його брата, учня б. клас. Шифнагеля. Ці стріли були доказом, що замах на професорів виконували не ті учні, що підчас останнього замаху були у в'язниці. Тому поліція арештувала Гессінга і Кремера другий раз, а Екштайна та Гершковича мабуть випустить на волю.

— Інтервенція 6000 письменників у справі Доде. Майже два роки перебував вояжд французьких роялістів Леон Доде в Брюсселі, куди він утік із париської в'язниці. Минулого року заплелював „Союз французьких літератів“ до французького президента в справі Доде, щоби йому позволено вернути до Франції. Незабаром

